

Fiske & Vatten

September 2020

En lugn sommar

Sommaren var lugn, men den gick fort ändå. Inga långa resor, inga utlandstrippar, inga stora slätkalas. Istället blev det en del fix hemma, några sjöturer, släkt- och vänträffar i det lilla, mest utomhus och pyssel på gården och trädgårdslandet med djur och växter. Faktiskt inget att förakta.

Delvis var det torrt. Flödet i min stora våtmarksdamm var tidvis noll. Men vi har gott om brunnsvatten, så alla mina fiskar i gödselbrunnen har alltid bra vatten, liksom köksträdgård, husdjur och uteblommor. Potatisen blev otroligt fin i år.

Vi hyr ju ut några hus för sommargäster, via nätbokningar, oftast 1-3 veckor per familj. Mestadels tyskar och svenska storstadsbor. Det är mycket trevligt och givande, och bidrar till att man får mer motivation att vårda sin egen vardagsmiljö, då den också kan bli någon annans semesterupplevelse. I år hade vi endast några tyskar, men desto fler svenskar. Vi fick en rolig feed back från en familj. De ville uppleva djur, gärna hästar. Vi sa det går bra, men att vi själva kommer att vara borta halva deras tid hos oss. Mamman och dottern visade goda handlag med hästarna, så vi sa de är välkomna att

hantera dessa själva, när vi var borta. Vi frågade också om de ville mata hönsen, och ta äggen, annars kommer andra att göra det. Familjen skrev sedan att det var den finaste sommaren de upplevt, och höjdpunkten var att själva få sköta höns och hästar! Nästa år funderar vi på att erbjuda som tillägg, staketmålning, gödelspridning, byta glödlampor i stolpar och hugga ved, haha. Det är väldigt givande att se en ung familj gå runt på gården, klappa djur, låna båten, leka med hunden och kattorna och plocka bär.

Annat intressant och kul

Fisk är ju bra mat. Enligt [norska sjömatrådet](#) äter svenskar som äter mycket sjömat, också mer hållbart (vad det nu är). Det ska i alla fall vara bra för klimatkrisen, och det är ju bra.

Det är ju surströmmingstider. Något för finsmakare, gourméer, livsnjutare och fiskälskare! Jag äter gärna, jag äter många och är därmed mer en gourmand. Sen blir jag väldigt törstig också! Som tonåring vann jag en surströmmingsätartävling! Det väger tungt på mitt CV. Första pris var en burk novalucol. Som på bifogade bild ska surströmmingsdisken se ut, från ICA i Idre. Enda problemet är att min partner har, som hon själv säger, en sundare syn på vad som är ätbart!

AI är ju modernt, alltså artificiell intelligens, i det här fallet ansiktsigenkänning. Det tycks ju funka på människor, och kanske också på fisk! [Vattenfall](#) ska prova att i en fiskväg känna igen arter, kön, om fisken är odlad och om den är frisk. Kul tillämpning!

Tonfisken är tillbaks, i alla fall den blåfenade. Den fanns tidigare tämligen rikligt i Öresund, och har nu börjat dyka upp igen. Det är spännande. Frågan är varför, förhoppningsvis för att fisketrycket minskar och miljön blir bättre, och att det inte bara beror på havets uppvärmning. Den [blåfenade](#) tycks vara en havets nomad, och rör sig i Nordatlanten och gärna Medelhavet. Av familjen makrillfiskar finns det ett 50-tal arter, ca 15 av dessa utanför Nordeuropa. Åtta av dessa ingår i släktet Thunnus, alltså tonfiskar. Den största, den blåfenade dyker alltså upp igen i våra vatten. Den kan åtminstone bli tre meter lång, och kan simma i 70 km/h. Tonfiskstimmen följer makrillstimmen, som utgör en viktig föda.

[Fritidsfisket ökar igen](#), efter några års tillbakagång. Vid den stora undersökningen 2019 hade 1,6 miljoner människor, flest män, fiskat. Och under innevarande år, när ”hemester” blev ett nytt ord, lär fisket ha ökat ytterligare.

I Linköping har man nu fått klart nya fiskvägar i [Stångån och Kinda Kanal](#). Här är den viktigaste målorganismen aspen. Den förekommer ganska rikligt i [Stångån](#), och jag har själv vid flera tillfällen fångat stor asp här, vid ett flertal olika provfischen genom

åren. Här har jag för övrig även fångat vimma, med sin karaktäristiska nos.

Oväntade men viktiga ekologiska samband dyker upp ibland, viktiga för förståelsen av ekosystem och näringsvävar, och att allt hänger ihop. I Nordamerika har man visat att förekomsten av varg i ekosystemet skapar bättre förhållanden för laxartad fisk! Vid förekomsten av varg, rör sig en av deras viktigaste byten, vitsvanshjorten mycket mer, för att undvika vargen. Utan varg betar gärna hjortarna mycket längre tid i bäckravinerna med dess frodiga grönska, varpå jorderosion kan uppkomma, som skadar bäckar och floder. Nu har man i Sverige visat att när fisken minskar runt [Stora Karlsö](#), minskar också mängden hussvalor. Havsfåglarna som äter fisk, sprider rikligt med näring på ön, varpå det blir fina miljöer för mygg i de näringsrika vattensamlingarna. Och myggen äts av svalorna!

Fiskodlingarna

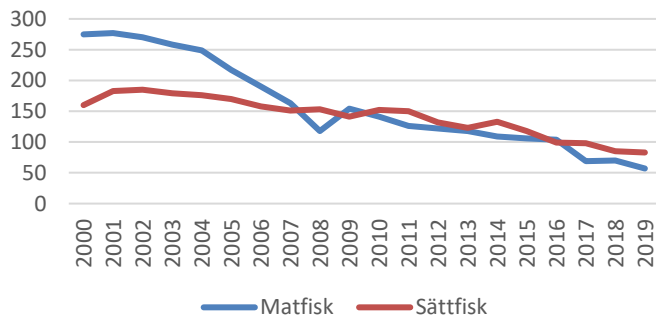
Att odla fisk i Sverige idag har sina problem. Det är en extremt snårig lagstiftning, dels för att dra igång en fiskodling, dels för den löpande verksamheten. Det är en av de näringar som jag tror föder flest myndig-

hetspersoner per fiskodlingsarbetstillfälle, kanske efter vårt havsbaserade yrkesfiske. Efter en prövning i Kammarrätten i Stockholm (20200713, mål nr 1510-20) fastslogs att mängden död fisk som rapporteras i odlingsföretagets miljörapport är hemligstämplat. Mängden näringsämnen in och ut är däremot tillgängliga för allmänheten.

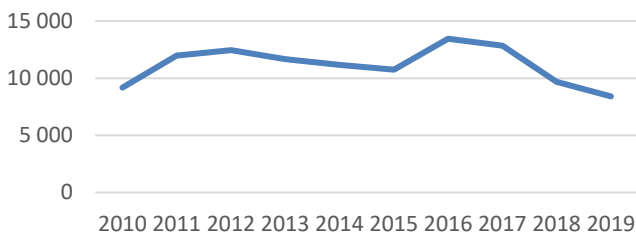
Jordbruksverket är den myndighet som har uppdraget att utveckla svenskt vattenbruk. Men man lyckas med exakt motsatsen enligt egen [statistik](#). Så här har totala antalet odlingar utvecklats de senaste 20 åren. Vi ser en minskning med drygt 79 % för antalet aktiva matfiskodlingar, och 48 % för sättfisk!

Volymen matfisk går också neråt. **Sveriges årliga matfiskproduktion är alltså idag ungefär lika stor som Norge producerar på en dag!** Självklart kan odling av fisk utgöra ett miljöproblem. Men det är också en mycket viktig födoresurs, och mycket energieffektiv jämfört med all produktion av andra animaliska livsmedel.

Antal aktiva odlingar

Ton matfisk

Sötvattenmusslorna

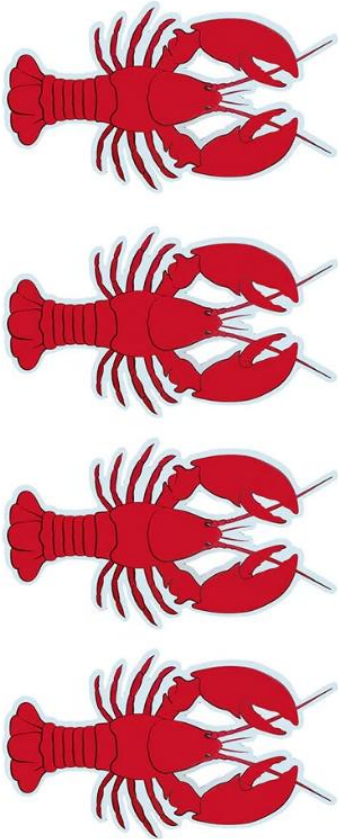
Lite beroende på hur man räknar, har vi ett drygt dussin olika arter stora sötvattenmusslor i svenska vatten. I många näringsrika sjöar och dammar finns stora dammusslor, med ena änden med sin sifon stickandes upp och passerar och renar vattnet. En av våra mycket skyddsvärda/rödlistade arter, med ett livsspänn på kanske 250 år, är flodpärlmusslan. Den var mycket mer vanligt förekommande förr i tiden, och också då utsatt för ett kommersiellt pärlfiske. Den är idag starkt hotad, dammar och vattenkraft har skadat många bestånd, liksom försurning. Men det finns ganska fina bestånd här i Bergslagen, inte långt från mig. Flodpärlmusslan är också helt beroende på tillgången av laxartad fisk för sin reproduktion. Mussel-larverna liftar som parasiter på öringungarnas gälar, och har en även i övrigt spännande biologi. Detta är ett av många skäl till att man gärna river ut onödiga dammar på många håll.

Kräftorna igen

Nya regler kring kräftorna tillämpas nu. Nu gäller skyddszoner för flodkräftorna, nu gäller minimimått igen, som vi avskaffade för ett antal år sedan, då det inte ansågs behövas. Signalkräftorna som var lösningen på problemen med kräftpest, är nu problemet till kräftpest. Och för att inte sprida ytterligare kräftpest, vilket man inte ska göra, får man inte fiska lika många helger i Vättern, på allmänt vatten, men det är ok på enskilt. Logiken liknar den för många år sedan när man ville avskaffa den lagstadgade kräftpremiären, fiske andra torsdagen i augusti, och därefter fick försäljningen börja. När den lagen föreslogs tas bort, då den inte längre behövdes som skydd, blev det ett ramaskri bland vissa. Man ville skydda den heliga kräftpremiären med lagstiftning! MEN, då gjorde man en politisk kompromiss. Man tidigarelade premiären till första torsdagen i augusti några år, sen tog man bort den helt. Voilá! Ja, myndigheterna styr och ställer, men påverkar det verkligen kräftfisket alls, bryr sig någon?

Även kräftfiskeriet för egen del är avklarat för hösten. Dom växer bra hos mig, men rymmer bra ur sumpen också, visade det sig. Ett mindre stöd-köp blev nödvändigt, lite pinsamt.

Norconsult idag

Vi jobbar på med dammar och fiskvägar. Nyligen fick vi ett arkitektpris, för ett inlöp för främst aspen, i [Svartån i Västerås](#).

På flera håll river vi ut dammar som inte längre fyller någon funktion. På andra håll skaffar vi miljödöm på dammar som inte tidigare hade det. Det handlar då om att få villkor för nivåer och flöden, samt vilka miljökrav som ska ställas. Alltför många dammar idag, även i tätorter, saknar vattendom. Utan dom kan det ofta uppstå motsättningar och krävande intressekonflikter.

Vi restaurerar också våtmarker, och vi gör översvämningskarteringar. Vi skapar om vattendrag så de meandrar, och vi räknar på hur mycket vatten nya byggnationer i vatten tål. Som hjälp har vi exakta gps:er och vi skapar överblickar med drönare. Nyligen avslutade jag ett uppdrag där vi miljögodkände bytet av en bro i Lappland.

Det är faktiskt så att under dessa coronatider har vår verksamhet rullat på bra. Vi jobbar ju mycket med projekt över flera år, och som styrs av lagstiftning.

Med önskan om en fin höst

Björn Tengelin

Fiskeribiolog Miljökonsult
Norconsult AB
 Trädgårdsgatan 14
 SE-702 12 ÖREBRO
 Tel: +46 (0)10-141 83 93
 070-693 04 88
bjorn.tengelin@norconsult.com
www.norconsult.se

>((((((o>ꝛ<o))))))<

